

نقطه و اعراب گذاری شده و همین مسئله آن را برای محققان امروز بسیار قابل استفاده تر کرده است. اعراب گذاری هادر این قرآن حدوداً هزار ساله، با جوهر قرمز رنگ انجام شده اما آنچه بر ارزش تاریخی این قرآن مترجم می افزاید، واژه هایی است که برای ترجمه متن عربی برگزیده اند. این واژه ها عموماً واژه هایی به زبان پهلوی هستند که بخش مهمی از آن ها، طی دوره های بعد فراموش شده و از یاد رفته اند. متن ترجمه قرآن قدس نشان می دهد در زمان نگارش آن، هنوز بسیاری از واژگان عربی که امروزه در زبان فارسی متداول و قابل فهم برای همه فارسی زبانان است، گسترش نیافته بود. به عنوان مثال کافر، «گزاندیش» و «مؤمن»، «باوردار» ترجمه شده است.

همچنین با استناد به این ترجمه فوق العاده می توان دریافت در بسیاری از واژگان فارسی قدیم، حرف «ب» را جایگزین حرف «گ» کرده اند؛ به عنوان نمونه واژه های بهشت و بند در این متن، «گهشت» و «گد» ترجمه شده است. علی رواقی که متن این قرآن فوق العاده را در سال ۱۳۶۴ منتشر کرده و بر آن مقدمه ای عالمانه نوشته، اعتقاد دارد متن ترجمه به فارسی سیستمی و «نمونه ای روشن از یک ترجمه بسیار دقیق و آگاهانه از قرآن است و از نظر تاریخ زبان و اتمولوژی (ریشه شناسی) نیز از ارزش های ویژه و کم ماندی بهره وراست». قرآن قدس تا سال ۱۳۴۵ در گنجینه قرآن ها و کتاب های خطی آستان قدس رضوی نگهداری می شد، اما کسی به اهمیت آن پی نبرده بود. پس از کشف جایگاه بی نظیر تاریخی این قرآن مترجم، آن را نخستین بار در سال ۱۳۵۵ و بعدها برای بار دوم، چنان که اشاره کردیم در سال ۱۳۶۴ با مقدمه ای طولانی و پرازش به زیور طبع آراستند.

از متن عربی قرآن جدانمی کنند. بررسی قرآن های قرن های اولیه تا قرن هفتم نشان می دهد مترجمان این قرآن ها، تسلط کم نظیری بر زبان مبدأ و مقصد داشته اند و این از جمله برجستگی های قرآن های مترجمی است که از این دوره تاریخی در دسترس هستند؛ قرآن هایی که امروزه بخش مهمی از آن ها در گنجینه قرآن آستان قدس رضوی نگهداری می شوند این مرکز را به یکی از مهم ترین مراکز مطالعات تاریخ قرآن تبدیل کرده اند.

گنجینه قرآن آستان قدس رضوی در سال ۱۳۴۶ تأسیس شد و طبق گزارش دائرة المعارف آستان قدس، در آن بیش از ۲۲ هزار جلد قرآن قدیمی نگهداری می شود که بخش مهمی از آن ها شامل قرآن های خطی است. از این تعداد، ۲۸۳ نسخه، ترجمه فارسی دارد به قولی «قرآن مترجم» است. خوب است بدانیم عمده این قرآن های مترجم در خراسان نوشته و ترجمه شده اند. در بین این قرآن ها، یک نسخه خطی قدیمی وجود دارد که کارشناسان معتقدند قدیمی ترین قرآن مترجم حال حاضر دنیاست؛ قرآنی که ما آن را با نام «قرآن قدس» می شناسیم.

♦ «قرآن قدس»، کلید کشف اسرار تاریخی

قرآن قدس نسخه ای است خطی که کارشناسان قدمت آن را بین سال های ۲۵۰ تا ۳۵۰ قمری یعنی حدود هزار و ۲۰۰ سال پیش می دانند. البته نسخه قرآن قدس کامل نیست و بخشی از آن - از شروع قرآن تا آیه ۲۱۳ سوره بقره و تعدادی از سوره های کوچک جزء ۳۰ - در دست نیست و احتمالاً در طول هزار و ۲۰۰ سال گذشته مفقود شده یا از بین رفته است. متن عربی قرآن قدس را با خط کوفی نوشته اند، اماروی حروف،

